

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

МЕЛІТОПОЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ БОГДАНА ХМЕЛЬНИЦЬКОГО

ОСВІТНЬО-ПРОФЕСІЙНО ПРОГРАМА
«Середня освіта. Географія. Біологія»
Рівень вищої освіти *Другий (магістерський)*
Ступінь вищої освіти *Магістр*
Галузь знань *01 Освіта/Педагогіка*
Спеціальність *014.07 Середня освіта (Географія)*

ЗАТВЕРДЖЕНО ВЧЕНОЮ РАДОЮ

Голова Вченої ради

/Солоненко А.М./

(протокол № 17 від «28» травня 2020 р.)

Ректор

/Солоненко А.М./

Наказ № 11/01/20 від «28» травня 2020 р.)

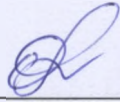

Мелітополь, 2020

ЛИСТ-ПОГОДЖЕННЯ
Освітньо-професійної програми
«Середня освіта. Географія. Біологія»

ПОГОДЖЕНО:

Гарант освітньої програми

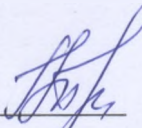

О.М. Левада

(Наказ № 02/01-05 від 27.01.2020 р.) підпис

прізвище, ім'я, по-батькові

Завідувач випускової кафедри

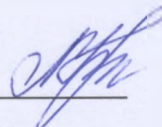

Л.А. Прохорова

підпис

прізвище, ім'я, по-батькові

Голова Вченої ради факультету

Л.М. Донченко

підпис

прізвище, ім'я, по-батькові

Начальник навчального відділу

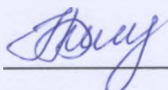

Я.В. Сопіна

підпис

прізвище, ім'я, по-батькові

Голова науково-методичної
ради університету

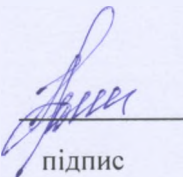

Н.Є. Мілько

підпис

прізвище, ім'я, по-батькові

Голова комісії Вченої ради
МДПУ ім. Б. Хмельницького
з експертизи якості
освітніх програм спеціальностей

Н.А. Сегеда

підпис

прізвище, ім'я, по-батькові

ПЕРЕДМОВА

Склад розробників освітньої програми «Середня освіта. Географія. Біологія» (спеціальності 014.07 «Середня освіта (Географія)»):

1. Левада О.М. – керівник групи
2. Прохорова Л.А. – член групи
3. Зав'ялова Т.В. – член групи
4. Стецишин М.М. – член групи
5. Іванова В.М. – член групи

Члени робочої групи зі складу стейкхолдерів:

1. Биковський Микола Миколайович – директор Вознесенської загальноосвітньої школи І-ІІІ ступенів Мелітопольської районної ради Запорізької області
2. Полонська Марина Сергіївна – керівник Мелітопольського методичного об'єднання вчителів географії м. Мелітополя
3. Антоненко Віталій Анатолійович – директор Сиваської загальноосвітньої школи І-ІІІ ступенів Новотроїцького району Херсонської області

Рецензії-відгуки зовнішніх стейкхолдерів:

1. Биковський М.М. – представник роботодавців, директор Вознесенської загальноосвітньої школи І-ІІІ ступенів Мелітопольської районної ради Запорізької області

Гарант Освітньої програми

Левада О.М. – кандидат географічних наук, доцент

Актуалізовано:

ОП введення в дію (рік)	2017 р.			
Дата виходу стандарту та посилання на стандарт				
Перегляд ОП Дата та номер протоколу засідання Вченої ради університету	31.08.2018 р. Протокол №1	28.05.2020 р. Протокол №17		
Підпис гаранта				
ПІБ гаранта ОП	Левада О.М.	Левада О.М.		

1. Профіль освітньої програми зі спеціальності 014.07 «Середня освіта. Географія. Біологія»

1 – Загальна інформація	
Повна назва вищого навчального закладу та структурного підрозділу	Мелітопольський державний педагогічний університет імені Богдана Хмельницького Природничо-географічний факультет Кафедра фізичної географії і геології
Ступінь вищої освіти та назва кваліфікації мовою оригіналу	Магістр 014.07.Середня освіта (Географія) Середня освіта Географія. Біологія. Вчитель географії, економіки та біології
Офіційна назва освітньої програми	«Середня освіта. Географія. Біологія»
Тип диплому та обсяг освітньої програми	Тип диплому – одиничний ступінь, 90 кредитів ЄКТС / термін навчання 1 рік 4 місяці
Наявність акредитації	Програма впроваджується в 2017 році. Ліцензія серія НД № 0890410, дата видачі 26.04.2017 р.
Цикл/рівень	FQ – EHE A – Second cycle, QF-LLL – Level 7, НРК – 7.
Передумови	Наявність ступеня бакалавра
Мова викладання	українська
Термін дії освітньої програми	1 рік 4 місяці
Інтернет-адреса постійного розміщення опису освітньої програми	https://drive.google.com/file/d/1e18a8gPaSo71zGEaRK_M19bdjVPTn-kS/view
2 – Мета освітньої програми	
забезпечення фундаментальної теоретичної, практичної та наукової підготовки, формування загальних та професійних компетентностей для виконання професійних завдань та обов'язків освітнього та інноваційного характеру в галузі сучасної педагогіки та методики навчання географії і біології здатності до самостійної науково-педагогічної діяльності в умовах закладів загальної середньої освіти.	
3 – Характеристика освітньої програми	
Предметна область Галузі знань 01 Освіта Спеціальність 014.07 Середня освіта (Географія)	Земля як небесне планетарне тіло, формування закономірностей розвитку географічної оболонки, процеси утворення, трансформації та різних форм речовини, енергії та інформації. природні об'єкти, процеси та взаємовідносини у географічній оболонці. формування у випускників сутності причинно-наслідкових зв'язків формування компонентів геосфери, можливість вирішення протиріч між розвитком природи та суспільства, вміння структурувати та класифікувати головні географічні
<i>Об'єкт навчання –</i>	
<i>Цілі навчання –</i>	

<p><i>Теоретичний зміст предметної області –</i></p> <p><i>Методи, методики та технології</i></p> <p><i>Інструменти та обладнання</i></p>	<p>проблеми. Знання основних базових понять і термінів з кожної дисципліни фізико-географічного циклу; географічні аспекти перетворення навколишнього середовища та еколого-соціальної взаємозалежності, етапи та напрями розвитку конструктивних досліджень та географічного моделювання. Методи лабораторного, дистанційного та польового досліджень географічних компонентів ландшафту та геосфер Землі, описовий та наглядний метод, інформаційні системи і технології. Обладнання, необхідне для аудиторного, лабораторного, дистанційного, польового досліджень компонентів географічної оболонки.</p>
<p>Орієнтація освітньої програми</p>	<p>Орієнтація на дослідження теорії і методології досліджень в географії; історію розвитку методології географічної науки; головні методичні прийоми вивчення просторової структури, функціонування та еволюції геосистеми; застосування картографічного, математичного, дистанційного, ландшафтно-геохімічного, ландшафтно-геофізичного методів; про можливості суміщення методів; особливості підготовчого, польового і камерального етапів і ведення стаціонарних досліджень.</p>
<p>Основний фокус програми та спеціалізації</p>	<p>Сучасні питання географії і біології, і зв'язок її з іншими природничими дисциплінами, основні етапи розвитку і значення природничих наук.</p>
<p>Особливості програми</p>	<p>Студенти можуть робити акцент на виявленні загальних географічних закономірностей Землі; становленні основних закономірностей диференціації географічної оболонки; формуванні знань про регіональний і зональний розвиток природно-територіальних комплексів, взаємозв'язки між їх компонентами. Мобільність за програмами IREX, UGRAD, ТЕМПУС-ТАСІС, ЕРАЗМУС МУНДУС та ін. - рекомендується, але не є обов'язковими; всі студенти можуть брати участь у спеціальних семінарах разом з учасниками програм.</p>

4 – Придатність випускників до працевлаштування та подальшого навчання	
Придатність працевлаштування	<p>до</p> <p>Випускників програми призначено для викладацької, навчально-виховної, науково-методичної й органіційно-керівницької діяльності в системі освіти України відповідно до отриманої спеціальності.</p> <p>Магістр готується для викладання географічних дисциплін у вищих навчальних закладах та загальноосвітніх навчальних закладах (школах, ліцеях, гімназіях, тощо), здійснення наукової та навчально-виховної діяльності на основі сучасних наукових досягнень теорії та практики.</p> <p>Магістр може бути використаний для роботи в навчальних закладах, навчально-виховних, наукових і методичних установах на посадах, передбачених для заміщення спеціалістами з повною вищою освітою типовими номенклатурами посад.</p> <p>Випускник може бути підготовлений до продовження освіти в аспірантурі.</p>
Подальше навчання	<p>Магістр за спеціальністю Середня освіта (Географія) може продовжити навчання в Інституті вдосконалення вчителів та в аспірантурі.</p>
5 – Викладання та оцінювання	
Викладання та навчання	<p>Загальний стиль навчання – завдання-орієнтований. Лекційні курси поєднуються з семінарами та робочими зустрічами. Більша частина навчання відбувається в малих групах (до 20 осіб) з дискусіями та підготовкою презентацій самостійно та в малих групах. Під час останнього року третина часу дається на написання завершальної роботи (дипломної), яка також презентується й обговорюється за участі викладачів та одногрупників. Теоретичні знання і практичні навички закріплюються і удосконалюються під час проходження численних виробничих та навчальних практик.</p>
Оцінювання	<p>Різноманітне та всебічне. Включає письмові: виконання змістовно-модульних контрольньо-екзаменаційних робіт відповідно до стандарту підготовки профілю; усні: здача семінарів, практичних та лабораторних робіт за подвійною системою оцінювання - теоретичні знання та практичні навички; презентації PowerPoint, підготовка звітів і пояснювальних записок під час проходження виробничих та навчальних практик; іспити</p>

	усні: державні экзамени та захист кваліфікаційних робіт.
6 – Програмні компетентності	
Інтегральна компетентність	Здатність розв'язувати складні комплексні задачі та практичні комплексні проблеми під час професійної діяльності в багатоаспектній галузі освіти. Вміння послідовно вирішувати питання, пов'язані з іншими сферами пізнання навколишнього середовища, що мають суміжний напрям, а саме: з фізики, хімії, астрономії, екології, філософії.
Загальні компетентності (ЗК)	<p>ЗК 1. Здатність до адаптації і дії в новій ситуації, пов'язаній з роботою за фахом та вміння генерувати нові ідеї.</p> <p>ЗК 2. Вміння виявляти, ставити, вирішувати проблеми та приймати обґрунтовані рішення в професійній діяльності.</p> <p>ЗК 3. Здатність до співпраці та спілкування з фахівцями різного рівня інших галузей знань.</p> <p>ЗК 4. Отримання базових знань з фундаментальних наук, в обсязі необхідному для освоєння загально-професійних дисциплін.</p> <p>ЗК 5. Здатність діяти соціально-відповідально та свідомо.</p> <p>ЗК 6. Здатність до абстрактного мислення, пошуку, опрацювання, аналізу та синтезу інформації.</p> <p>ЗК 7. Вміння розробляти та управляти проектами, оцінювати та забезпечувати якість робіт, що виконуються.</p> <p>ЗК 8. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.</p> <p>ЗК 9. Здатність вчитися, оволодівати сучасними знаннями і безупинно підвищувати кваліфікацію.</p>
Фахові компетентності спеціальності (ФК)	<p>ФК 1. Знання сучасних засад природокористування, взаємодії природи і суспільства із застосуванням раціонального використання природних ресурсів, екологічних аспектів та основ природоохоронного законодавства.</p> <p>ФК 2. Розуміння планети як єдиної системи, найважливіших проблем її будови та розвитку.</p> <p>ФК 3. Володіння сучасними методами досліджень, які використовуються у виробничих та науково-дослідницьких</p>

	<p>організаціях при вивченні Землі, її геосфер та їхніх компонентів.</p> <p>ФК 4. Здатність застосовувати знання і необхідні практичні навички з планування, організації, мотивування, контролю та регулювання діяльності профільних підприємств і установ.</p> <p>ФК 5. Здатність використовувати знання, уміння й навички в предметній галузі на практиці.</p> <p>ФК 6. Знання основних сучасних положень фундаментальних наук стосовно походження, розвитку та будови Всесвіту, здатність їх застосовувати для формування світоглядної позиції.</p> <p>ФК 7. Вміння формулювати задачі моделювання, створювати моделі об'єктів і процесів у геосферах та їхніх компонентах із використанням математичних, картографічних методів і геоінформаційних технологій.</p> <p>ФК 8. Здатність оперувати поняттями, законами, концепціями, вченнями і теоріями біології.</p> <p>ФК 9. Здатність розкривати загальну структуру біологічної науки на основі взаємозв'язку основних учень біології для характеристики живих систем різного рівня організації.</p> <p>ФК 10. Опанувати сучасними педагогічними підходами і методиками, що дають змогу визначати, оцінювати і створювати сприятливе освітнє середовище для дітей з особливими освітніми потребами.</p>
7 – Програмні результати навчання	
	<p>ПРН 1. Знає та розуміє особливості природних та антропогенних систем і об'єктів геосфер Землі.</p> <p>ПРН 2. Формує шляхи для визначення і вирішення проблемних питань і прийняття обґрунтованих рішень.</p> <p>ПРН 3. Вміє використовувати спеціальні знання в інших сферах, виходячи із контексту причинно-наслідкових зв'язків.</p> <p>ПРН 4. Уміє розробляти, керувати та управляти проектами, оцінювати і забезпечувати якість робіт.</p> <p>ПРН 5. Демонструє навички планувати і здійснювати наукові експерименти, писати</p>

	<p>наукові роботи за фахом.</p> <p>ПРН 6. Вміє здійснювати екологічну оцінку, прогнозувати розвиток екологічних, технологічних, економічних та соціальних наслідків.</p> <p>ПРН 7. Аналізує сучасні методи дослідження Землі та її геосфер і застосовує їх у науково-дослідницькій діяльності.</p> <p>ПРН 8. Демонструє уміння розробляти та впроваджувати механізми територіального менеджменту, здійснювати моніторинг на регіональному рівні, складати плани та програми.</p> <p>ПРН 9. Демонструє здатність до адаптації та дії в новій ситуації, пов'язаній з роботою за фахом, вміння генерувати нові ідеї.</p> <p>ПРН 10. Застосовує освітні технології та методи викладання предметного матеріалу у закладах освіти.</p> <p>ПРН 11. Моделює геосферні об'єкти і процеси, застосовуючи картографічні і математичні методи та геоінформаційні технології.</p> <p>ПРН 12. Ідентифікує та класифікує відомі і реєструє нові об'єкти, їхні властивості, явища та процеси, їм притаманні.</p> <p>ПРН 13. Володіти сучасними педагогічними підходами і методиками, що дають змогу визначати, оцінювати і створювати сприятливе освітнє середовище.</p>
8 – Ресурсне забезпечення реалізації програми	
Кадрове забезпечення	кандидати наук, доценти; старші викладачі;
Матеріально-технічне забезпечення	Комп'ютерний клас, мультимедійне обладнання, спеціальний інструментарій, панорами, схеми.
Інформаційне навчально-методичне забезпечення	та Навчально-методичні комплекси згідно дисциплін навчального плану, методична література, періодичні видання з фаху, демонстраційні та роздаткові матеріали, настінні карти, навчальні атласи, довідкова література, глобуси, спеціальний інструментарій, блок відеоматеріалів, електронні посібники.
9 – Академічна мобільність	
Національна кредитна мобільність	
Міжнародна кредитна мобільність	
Навчання іноземних здобувачів вищої освіти	

2. Перелік компонент освітньо-професійної програми та їх логічна послідовність

2.1. Перелік компонент ОП

Код н/д	Компоненти освітньої програми (навчальні дисципліни, курсові роботи, практики, кваліфікаційна робота)	Кількість кредитів	Форма підсумкового контролю
Обов'язкові компоненти ОП			
ОК-1	Управління проектами	3	Залік
ОК-2	Філософія освіти	3	Екзамен
ОК-3	Охорона праці в галузі	3	Екзамен
ОК-4	Іноземна мова для академічного спілкування	3	Залік
ОК-5	Дидактика сучасної школи	3	Екзамен
ОК-6	Конструктивна географія	4	Екзамен
ОК-7	Методика навчання економіки в школі	3	Залік
ОК-8	Філогенія рослин і тварин	3	Залік
ОК-9	Методологія географічних досліджень	4	Екзамен
ОК-10	Географічне моделювання	3	Екзамен
ОК-11	Політична географія	4	Екзамен
ОК-12	Антропогенна географія	4	Екзамен
ОК-13	Біоетика і біобезпека	3	Залік
ОК-14	Історичний розвиток біологічних систем	3	Залік
ОК-15	Популяційна біологія	3	Залік
ОК-16	Виробнича практика (педагогічна)	9	Диф. залік
ОК-17	Підготовка до захисту та захист дипломної роботи	8	-
Загальний обсяг обов'язкових компонентів		66	
Вибіркові компоненти ОП			
ВК-01	Туристично-рекреаційні ресурси України	4	Залік
ВК-02	Організація краєзнавчо-туристичної діяльності	4	Залік
ВК-03	Геологічний туризм	4	Залік
ВК-04	Меліоративна географія	4	Залік
ВК-05	Методологія природничої музейної справи	4	Залік
ВК-06	Ландшафтне планування та землевпорядкування	4	Залік
ВК-07	Адаптогенез у біологічних системах	3	Залік
ВК-08	Генетика людини	3	Залік
ВК-09	Соціальна екологія	3	Залік
ВК-10	Заповідна справа	3	Залік
ВК-11	Механізм онтогенезу	3	Залік
ВК-12	Біологія людини	3	Залік
ВК-13	Дистанційне зондування Землі	3	Залік
ВК-14	Географічна експертиза в геурбаністики	3	Залік
Загальний обсяг вибірових компонентів:		24	
ЗАГАЛЬНИЙ ОБСЯГ ОСВІТНЬОЇ ПРОГРАМИ		90	

2.2. Структурно-логічна схема ОП

3. Форма атестації здобувачів вищої освіти

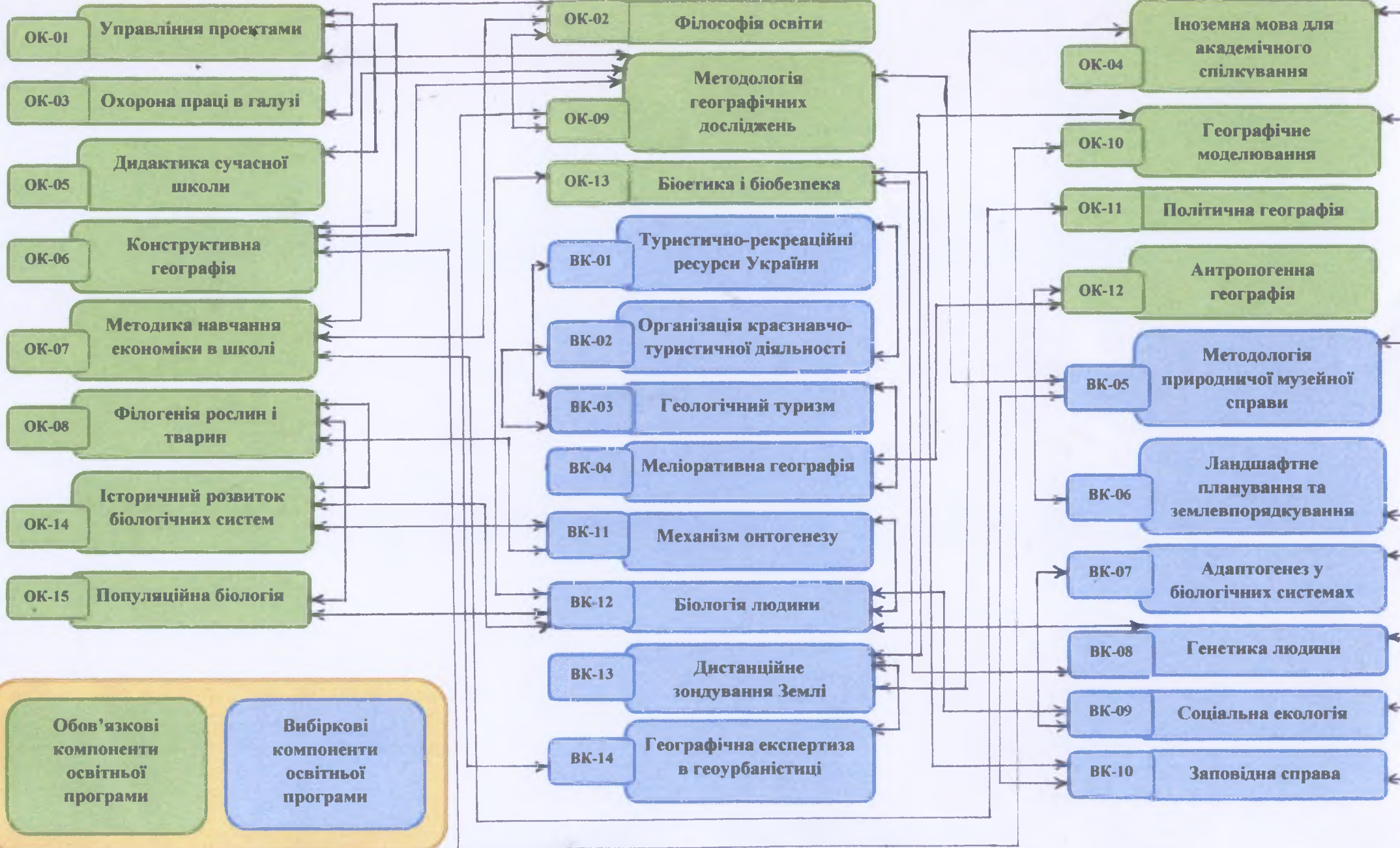
Атестація випускників освітньої програми спеціальності 014.07 «Середня освіта (Географія)» проводиться у формі захисту дипломної роботи та комплексного кваліфікаційного екзамену з біології з методикою викладання або комплексного кваліфікаційного екзамену з біології.

Структурно-логічна схема спеціальності 014.07 Середня освіта. Географія другого (магістерського) рівня вищої освіти

I СЕМЕСТР

II СЕМЕСТР

III СЕМЕСТР

6. Вимоги до системи внутрішнього забезпечення якості вищої освіти

Система внутрішнього забезпечення якості вищої освіти в Університеті ґрунтується на наступних принципах: відповідальності за якість вищої освіти та її забезпечення; відповідності європейським і національним стандартам; зацікавленості всіх учасників освітнього процесу у високій якості вищої освіти відповідно до потреб роботодавців, а також суспільства в цілому; довіри всіх учасників освітнього процесу, прозорості, неупередженості та достовірності інформації; академічної чесності і свободи, неприйнятності будь-яким проявам нетолерантності чи дискримінації щодо учасників освітнього процесу; інтернаціоналізації діяльності, відкритості до нових знань та критики, залучення зовнішніх сторін до експертизи якості освіти в Університеті.

Процедури системи внутрішнього забезпечення якості вищої освіти:

- Розроблення внутрішніх нормативних документів (Положень та ін.) із забезпечення якості вищої освіти;
- Організація інституційної системи внутрішнього забезпечення якості вищої освіти;
- Залучення здобувачів вищої освіти, випускників та роботодавців до забезпечення якості освіти;
- Формування культури якості і системи відповідальності всіх структурних підрозділів та співробітників за забезпечення якості;
- Розробка, перегляд освітніх програм та їх моніторинг;
- Забезпечення формування індивідуальної освітньої траєкторії здобувачів вищої освіти, вибірковості навчальних дисциплін;
- Щорічне оцінювання здобувачів вищої освіти, науково-педагогічних і педагогічних працівників та регулярне оприлюднення результатів таких оцінювань на офіційному веб-сайті, інформаційних стендах Університету;
- Забезпечення системи професійного розвитку, підвищення кваліфікації педагогічних, наукових і науково-педагогічних працівників;
- Забезпечення наявності необхідних ресурсів для організації освітнього процесу, у тому числі самостійної роботи здобувачів вищої освіти, за кожною освітньою програмою;
- Забезпечення наявності інформаційних систем для ефективного управління освітнім процесом;
- Забезпечення публічності інформації про освітні програми, ступені вищої освіти та кваліфікації;
- Забезпечення дотримання академічної доброчесності працівниками та здобувачами вищої освіти, у тому числі створення і забезпечення функціонування ефективної системи запобігання та виявлення академічного плагіату;
- Інтеграція науки та освіти.

До основних процесів системи внутрішнього забезпечення якості вищої освіти відносимо:

- Проектування і формулювання цілей, структури та змісту освітніх програм (далі – ОП), їх моніторинг та періодичний перегляд: дотримання

відповідності ОП стандарту вищої освіти за відповідною 4 спеціальністю та рівнем вищої освіти (за його наявності) або дескрипторам Національної рамки кваліфікацій для відповідного кваліфікаційного рівня, наявність взаємозв'язку із місією і стратегією Університету, урахування тенденцій розвитку спеціальності, галузі, ринку праці, регіонального контексту та досвіду аналогічних вітчизняних та іноземних відповідних ОП; залучення стейкхолдерів до формулювання цілей та програмних результатів навчання; відповідність обсягів (загальної кількості ЄКТС та співвіднесення фактичного навантаження здобувачів освіти та обсягу ОП/окремих освітніх компонентів у кредитах ЄКТС), структури (послідовність та зв'язки між собою освітніх компонентів) ОП її цілям, програмним результатам і предметній сфері; можливість формування індивідуальних освітніх траєкторій здобувачами вищої освіти; достатність практичної складової ОП, забезпечення набуття здобувачами вищої освіти соціальних навичок (soft skills); визначеність і дотримання процедур розроблення, затвердження, моніторингу та періодичного перегляду ОП; залучення здобувачів вищої освіти, випускників та роботодавців до процесу періодичного перегляду ОП та інших процедур забезпечення її якості;

- Вступ на освітні програми та визнання результатів навчання: визначеність правил прийому на навчання, у тому числі у розрізі кожної ОП, та оприлюднення їх на офіційному веб-сайті Університету; забезпечення чітких і зрозумілих процедур прийому, відсутність дискримінаційних положень; процедур визнання результатів навчання, здобутих в інших ЗВО, а також результатів навчання, отриманих у неформальній освіті;

- Навчання і викладання за освітніми програмами: забезпечення відповідності методів навчання і викладання програмним результатам навчання ОП та концепту студентоцентрованості; доступність, зрозумілість і своєчасність надання здобувачам вищої освіти інформації про освітній процес; поєднання навчання і досліджень під час освітнього процесу; оновлення науково-педагогічними працівниками змісту освіти на основі найновіших досягнень і сучасних практик у відповідній галузі, здійснення навчання, 5 викладання і наукових досліджень відповідно до політики інтернаціоналізації освітньої діяльності;

- Досягнення програмних результатів ОП та дотримання академічної доброчесності: наявність чітких, зрозумілих, валідних і заздалегідь оприлюднених вимог щодо поточного, періодичного та підсумкового контролю (семестрового контролю, атестації); відповідність форм атестації стандарту вищої освіти; дотримання процедурних аспектів проведення контрольних заходів; забезпечення об'єктивності екзаменаторів, наявність процедур оскарження результатів контрольних заходів та їх повторного проходження; наявність дієвої системи забезпечення академічної доброчесності, у тому числі через здійснення моніторингу дотримання академічної доброчесності, проведення заходів із популяризації академічної доброчесності серед учасників освітнього процесу;

7. Перелік нормативних документів, на яких базуються освітньо-професійна програма

- Закон України від 01.07.2014 р. № 1556-VII «Про вищу освіту» [Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>];
- Закон України від 05.09.2017 р. «Про освіту» [Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>];
- Постанова Кабінету Міністрів України від 29.04.2015 р. № 266 «Про затвердження переліку галузей знань та спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти» [Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/266-2015-п>];
- Постанова Кабінету Міністрів України від 23.11.2011 р. № 1341 «Про затвердження Національної рамки кваліфікацій» [Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1341-2011-п>];
- Національний класифікатор України: «Класифікатор видів економічної діяльності» ДК 009:2010 [Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>];
- Національний класифікатор України: «Класифікатор професій» ДК 003:2010 [Режим доступу: <http://www.dk003.com>].
- Методичні рекомендації щодо розроблення стандартів вищої освіти, затверджені наказом Міністерства освіти і науки України від 01.06.2017 р. № 600 (у редакції наказу Міністерства освіти і науки України від 21.12.2017 р. № 1648);
- Розроблення освітніх програм. Методичні рекомендації [Режим доступу: http://ihed.org.ua/images/doc/04_2016_rozroblennya_osv_program_2014_tempusoffice.pdf];
- Національний освітній глосарій: вища освіта [Режим доступу: http://ihed.org.ua/images/doc/04_2016_glossariy_Visha_osvita_2014_tempusoffice.pdf];
- Розвиток системи забезпечення якості вищої освіти в Україні: інформаційно аналітичний огляд [Режим доступу: http://ihed.org.ua/images/doc/04_2016_Rozvitok_sistemi_zabesp_yakosti_VO_UA_2015.pdf];

- Європейська кредитна трансферна накопичувальна система: Довідник користувача [Режим доступу: http://ihed.org.ua/images/doc/04_2016_ECTS_User_Guide-2015_Ukrainian.pdf];
- EQF-LLL – European Qualifications Framework for Lifelong Learning [Режим доступу: http://ec.europa.eu/ploteus/sites/eac-eqf/files/brochexp_en.pdf];
- QF-EHEA – Qualification Framework of the European Higher Education Area [Режим доступу: <http://www.ehea.info/article-details.aspx?ArticleId=67>];
- Рашкевич Ю.М. Болонський процес та нова парадигма вищої освіти [Режим доступу: [file:///D:/User/Dell/Downloads/BolonskyiProcessNewParadigm HE.pdf](file:///D:/User/Dell/Downloads/BolonskyiProcessNewParadigmHE.pdf)];
- TUNING (для ознайомлення зі спеціальними (фаховими) компетентностями та прикладами стандартів [Режим доступу: <http://www.unideusto.org/tuningeu/>].
- Стандарти і рекомендації щодо забезпечення якості в Європейському просторі (ESG) [Режим доступу: http://ihed.org.ua/images/doc/04_2016_ESG_2015.pdf];
- International Standard Classification of Education (ISCED 2011): UNESCO Institute for Statistics [Режим доступу: <http://www.uis.unesco.org/education/documents/isced-2011-en.pdf>];
- ISCED Fields of Education and Training 2013 ISCED-F 2013: UNESCO Institute for Statistics [Режим доступу: <http://www.uis.unesco.org/Education/Documents/isced-fields-of-eductin-training-2013.pdf>].